

ספר

חסד לאברהם

ספיר גזרתו ★ מהררי קודש יסודתו ★ עין לא שזפתו ★

עד אשר אלקי אברהם היה בעזרתו

של האלוף התורני כמוהר"ר משלם זלמן בן הר"ר אברהם בוך ז"ל הוא המדפיס הראשון בדפוס אמסטרדם
ועתה שפר חלקנו גם אנו להוציא לאור תעלומה מאין תמצא החכמה
שבעתיים מזוקקה בהגהה כפולה גם ברה

ספרא דאדם קדמאה מגלת סתרים מעולפת ספירים הכינה וגם חקרה נאזר
בגבורה החכם השלם כמוהר"ר אברהם בן כהר"ר מרדכי אזולאי זלה"ה
מקרית ארבע היא חברון

חצבה עמודיה שבעה, שבעה עינים על אבן אחת, והם: עין כל, עין הקורא,
עין הארץ, עין יעקב, עין משפט, עין גנים, עין גדי, ומהמעיונות האלו
נמשכים נהרות, נהרא ונהרא ופשטיה לבאר מאמרי חז"ל בעניני התכונה
המתנגד לפילסופיא ומאמת דבריהם ז"ל, ומעלת התורה ולומדיה, ודיבוק
השכינה בישראל וכו', ושאר ענינים נפלאים כאשר יראה עין הקורא בהקדמת
הספר הזה הנקראת אבן שתיה.

יוצא לאור מסודר מחדש ברוב פאר והדר
על פי כתב יד ודפוסים הראשונים

על ידי

מכון שערי זיו

שע"י ישיבת "שער השמים"

שנת תשנ"ו לפ"ק

פעיה"ק ירושלים תובב"א

ולטוב רע, ומראה להם פנים, והיא נוטלת מעשיהם ומראה לבעלה ואומרת לו עלה להביא (ב) זעם שהרי עשו מעשה רע כזה וכזה, להמשיך הרג חרב (ג) ואבדון, ובעלה כועס במרירות המרה שהיא זורקת כלפי מעלה, ומיד מתאכזר ועולה ומקטרג ויורד ונוטל נשמה, נמצא ממש דרך הנואפת היא עושה, היא מתקשטת לזרים ומתכערת לבעלה, ואינה נותנת לבעלה אלא שיורי פורעניות. וזמש"ל:

נהר ז לבאר סוד מציאות יצר הרע והקליפה, וכמה מיני פירות יש

שבתוך הפירות דבריה ואלו הן: זיתים, תמרים, גודגניות, סופייפאפ"ס, פרישקו"ס, סירולא"ש, משמישוש, גינדא"ש, אקראני"ש, ניספולא"ש.

ועשרה מהם מסוד עולם העשייה, סוד עשר ספירות דעשייה, ולזה נאכל מה שבפנים ונזרק מה שבחוץ, שקליפת הפרי היא מחיצה בינו ובין עולם התמורות הקרוב לו כדי שלא יקבל טומאה מהם, ואלו הם: רימונים, אגוזים, שקדים, ערמונים, לוזים אלילי אנש בלע"ז, אלוני"ם אלביוטא"ש בלע"ז, פרישין, פיניו"ניס, פיסטוקוס, מאודי"שו.

ומנין שמותם ומספרם קבלתי אבל סדורם על סדר עשר ספירות לא קבלתי עד יערה עלינו רוחו ממרום. וכנגד אלו הל' מיני פירות יש ל' אחרים מסטרא דשמאלא שצומחין בעצי היער מאליהן, ורוכזין בהם אוכל אלא כולן קליפה ואין מברכין עליהם בורא פרי העץ, ומי שמדקדק במעשיו לא יאכל מהם הואיל ורומזים לסטרא דשמאלא.

ודע שמפירות האדמה הראוי לאכילה

(א) יש כמה שינוים קלים בשמות הפירות ולא דקדקתי

בהם

וטובתם, הרי פנים העליונים טובים לישראל, כך היא ממש פני השכינה למעלה מלמד זכותם ואומר הרי אלו עשו כך וכך מצות, אמנם למטה אמר היפך מזה, כל דין וכל פנים זעופות, כך היא ממש דרכה של שכינה מביאה צרות על הצדיקים ומיסרם ומראה להם פנים של זעם, ומתקשטת במעשיהם למעלה. והארורה הטמאה הזונה לא כך היא, אלא מראה להם פנים מקושטות וממתקת עליהם הרשעה והעבירה, אומרת לרע טוב

כי יש לשאול אחרי שהנפש היא מעולם האופנים מסטר ימינא סטרא דדכיא, מאין נולד לו הקליפה והיצר הרע, והתשובה עיין מה שכתבנו בעין משפט נהר כח.

ודע כי ל' מיני פירות אילן נבראו בעולם, ומכל מין ומין יש הרבה מינים, כמו שאמרו רז"ל על פסוק ושבעים תמרים שבעים מיני תמרים, וכן בכל המינים.

עשרה מעולם הבריאה סוד עשר ספירות דבריה, ומפני שהם רחוקים מן הטומאה וקרובים לאצילות אין להם קליפה לא בפנים ולא בחוץ ונאכלים כמות שהן, ואלו הן: (א) ענבים, תאנים, תפוחים, אתרוגים, לימונים, אגסים, חבושים (קיטין בל"א), תותים (מורי בלע"ז), סווראב"ס, תרובין.

ועשרה מהם מעולם היצירה סוד עשר ספירות דיצירה, שהם בינוניים בין עולם הבריאה ובין עולם העשייה, שאינם קרובים לטומאה כמו עולם העשייה ולא רחוקים כמו עולם הבריאה, לכן גרעני הזרע בתוך הפרי אינו נאכל לפי שאינו רך כגרעין

(ג) גר' דפ"ל והביא דבה שהרי עשה מעשה רע

(ד) גר' הדפוסים הרג רב

והענין ששר של ישמעאל הוא רה"ב שרה של מצרים, ולפי שמצרים היא שניה לארץ ישראל, וכמו שא"י היא בתכלית הטהרה והקדושה לזה היא ניזונית ממים זכרים, ואפשר שז"ס אמרו למטר השמים תשתה מים, כך מצרים מעלתה בתכלית הטומאה ולזה נקראת ערות הארץ כמו שביארנו לעיל, לכן לא היתה ראויה להיות ניזונית ממים זכרים אלא מנילוס שהם מים נקבות, ואפשר שז"ס אמרו לא כארץ מצרים וגו' והשקית ברגליך כגן הירק, אמנם אברהם לאהבת ישמעאל בנו התפלל עליו, ואמר לו ישמעאל יחיה לפניך, (ב) שהניזון ממים נקבות חייו אינם חיים, והאל יתברך השיבו, ולישמעאל שמעתך הנה ברכתי אותי, והברכה היא סוד הטפה. והענין אחר שגזרה חכמתו יתברך שלא ירדו גשמים בארץ מצרים וא"א שתהיה גזרתו בטלה, לזה בשביל תפלת אברהם ניתן למצרים זאת הטיפה.

ודע שמים הנקבות נחלקים לג' מדריגות זו למעלה מזו. המדריגה הא' היותר פחותה היא המים השאובים, ששואבים בני אדם ביד מן הנהרות ומן המעיינות להשקות גני הירק, ואלו נקראים מתים, וזו היא מעלת מצרים קודם תפלת אברהם, ואפשר שזהו אומרו לא כארץ מצרים וגו' והשקית ברגליך וגו'. המדריגה הב' למעלה מזו היא המים הנמשכים מן המעיינות והנהרות, ואלו נקראים מים חיים. המדריגה הג' היא מי גשמים שהם נקבות, והם כשממלאים העבים ממי הים ונהרות המרים והרעים, ומתתקנים ונהפכים מים מתוקים וטובים ויורדים, ואלו יותר טובים ומשובחים מן הראשונים עם היות שהם נקבות. וכמו שהמים הנקבות נחלקים לג' חלקים כנזכר, כן הענין במים זכרים נחלקים לג' מדריגות, המדריגה הא'

נבראו ג"ה כמנין האדמ"ה, והשאר אינם ראויים לאכילה, ולהיות שהם פירות האדמה שהם פירות שפלים ר"ל שאינם מתגאים, לזה הם מוציאים פירותיהם וגדלים על כל מים. והענין שכל מה שברא האל יתברך בראם זכר ונקבה כדי שיפרו וירבו, ואפילו המים יש בהם זכר ונקבה כשנבראו וברא רקיע להבדיל בין מים זכרים למים נקבות, ודע כי כל פירות האדמה אינם צריכים למים זכרים אלא אפילו ע"י מים נקבות מוציאים פירותיהן, והטעם כנזכר, חוץ מן החטה מן הטעם שיתבאר. אמנם כל פירות האילן שהם בעלי גאווה אינן מוציאים פירותיהם אלא ע"י מים זכרים, חוץ מן האתרוג, והטעם לפי שהוא מן המובחר שבמיני פירות שנאכל כולו ועכ"ז אינו מתגאה כשאר אילנות לזה גדל על כל מים בין זכרים ובין נקבות.

אמנם החטה להיות שהאל יתברך נתן בה סגולת המזון, והיא חשובה יותר מפירות האילן ולזה היא במעלת פירות האילן, ואין מוציאה פירותיה אלא ע"י מים זכרים לבד, ולכן תמצא שנה שיהיו בו ריבוי גשמים ואין מוציאים ריבוי תבואה, ויש שנה שיש בה מיעוט גשמים ומוציאה הרבה תבואה, לפי שהדבר תלוי במים זכרים. ואל יקשה בעיניך שארץ מצרים מוציאה החיטה ע"י מים הנקבות כמו הירקות, שאין הענין כן אלא כדברי רז"ל שבכל שנה ושנה בימי תקופת תמוז, הקדוש ברוך הוא מטיל טפה אחת כמו כדור ממים זכרים לתוך נילוס, ואותו הטיפה היא כמו שאור שבעיסה ונעשים כל מי נילוס זכרים ואינה צריכה למי גשמים, וזאת הטיפה אינה נמנעת מלבא בכל שנה ושנה, לפי שנתנה למצרים בשביל תפלת אברהם, והענין נרמז בפסוק וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר שם על שכמה וגו'.

מצד שפלותו, ולזה נקרא פרי עץ הדר כי שפלותו הוא הידרו, שאין חשוב והדור לפניו יתברך אלא למי שהוא שפל.

ודע כי אין דבר גשמי למטה שלא יהיה תחילה רוחני דוגמתו למעלה, והגשמי הם כמו צל מהרוחניים באופן שכל הל' מיני פירות הנזכרים כולם נמצאים למעלה בגוונם וצורתם, אלא שהעליונים הם רוחניים והתחתונים גשמיים, והם צל רוחניים, ואם לא היה מצל לא היה צל. וזמש"ל. מסכ"י:

דיא כשהגשמים יורדים ואויר השמים כולו גוון אחד, ר"ל שאינו טלאים טלאים מגוונים משונים. המדריגה הב' היא כשיצא חתן לקראת כלה. המדריגה הג' היותר מעולה היא כשהשמים מגשימים ג' ימים רצופים יומם ולילה בלי הפסק.

ודע שהכ"ט מיני אילנות והחיטה אינם מוציאים פירות אלא על ידי אחד מאלו הג' מיני מים זכרים, והאתרוג גדל אפילו במים שאובים, וזה שאמרו רז"ל אתרוג גדל על כל מים ולזה הוא שוה לירק לענין המעשר

נהר ח לבאר מהות יצר הרע ויצר הטוב

יצר החכם

יגביר בו יצר הטוב ויתעבה החוט הזה כעבות העגלה ויתרכה בו התעוררות בוראו, אמנם יוסיף סמא"ל אומץ שם, כי כאיש גבורתו, וכל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו, והרשע הפסיק חוט חסד רחמי יוצרו עליו, ונאחז בסבך בקניו של סמא"ל קרני רשעים. ועכ"ז נשאר לו עצת(ב) יצר טוב פעם ביום או ב' פעמים יתעוררו בלבו ניצוצי תשובה כנזכר בסבא, ואם יש בו דעת אז לאחוז בתקות חוט התשובה ישיב היצר טוב אל קדמותו, ולזה נקרא יצר הטוב רב החובל המגהיג הספינה בעצתו מאת הבורא בהתעוררות סוד אור האצילות מתפשט מבריאה אל יצירה, ובה נחבאר ענין יצר הטוב ויצר הרע על שרשנו. וזמש"ל:

נרצה לפרש מהות יצר הרע ויצר הטוב, והענין דרך כלל הוא התעוררת סמא"ל וניצוצו המתפשט ונוגע בחומר הזה ומלהיבו(א) עד שרוצה להחטיאו, והיינו משל הזונה הנזכר בזוהר פ' תרומה. ויש כח ביד אדם לבחור בטוב ולמאוס ברע. וכמו שהרע הוא התעוררות סמא"ל ויש לו בחינה באדם וכניסה בו, ואותה בחינה המגעת אליו ממנו יקרא יצה"ר חציו קשור בחומר וחציו קשור בסמא"ל בין קרניו, כך יצרו הטוב הוא התעוררות אלהי חוט של טהרה נמשך מהבורא אל האדם, חציו קשור למעלה בקרני הוד יוצרו וחציו קשור בשכל האדם ונשמתו, והיינו שיש באדם להגביר בו היצר הטוב או היצר הרע, אם ימשיך דבקו בכורא יתברך

נהר ט לבאר בחינת יצר הרע, והשדים, ובחינות הנשמה

הוא למטה מבחינות הקדושה, דהיינו למטה מהיכל לבנת הספיר משם ולמטה, ויש בו כמה בחינות לפי קורבת המדרגות אל הקדושה ולפי רחוקם, יש מי(א) שהוא מסוד הנוגה שהוא קליפה קשה, ויש מבחינה אחרת

הענין שיש נשמה באדם מאצילות והיא נקראת בת להקדוש ברוך הוא, ויש נשמה מבריאה והיא נקראת אמה, ויש נשמה למטה מבריאה יותר והיא נקראת שפחה הדיוטא. וכך יש ביצר הרע כמה מדריגות, כי

(א) גר' דפ"ל ומתדבק בו עד שרוצה (ב) בדפ"ז הגי' קצת (א) גר' דפ"ל ויש בחינה מצד יצה"ר שהם רחוקים, מסוד הנוגה